

Rädda Barnen
Åland

Ålands landskapsregering
registrator@regeringen.ax
Specialsakkunnig Tove Nylund

Er referens
ÅLR 2021/6902

Datum
15 september 2021

Kontaktperson
Janina Björni, ansvarig för verksamhetsområdet barn i socialt utsatta livssituationer

Ärende: Utlåtande gällande förslag om personaldimensionering inom barnskyddet

Inledning

Rädda Barnen på Åland är en barnrättsorganisation med starkt barnskyddsfokus. Föreningens synpunkter på förslaget baseras på mångårig samlad erfarenhet från föreningens verksamheter samt möten med åländska familjer och barn i utsatta livssituationer, samarbeten och kontakter med myndigheter och organisationer på Åland, i Finland och övriga Norden. Föreningens åsikter om förslagets formuleringar och verkningar grundar sig i ett barnrätts- och barnperspektiv.

Rädda Barnens ställningstagande

Rädda Barnen på Åland anser att den föreslagna ändringen till barnskyddslagens bestämmelse om personaldimensionering är ett steg i rätt riktning, men inte tillräcklig för att ge socialarbetarna de förutsättningar som behövs för att varje barns rätt till en trygg barndom, bästa möjliga utveckling och delaktighet i sitt eget ärende ska garanteras.

Vi omfattar Rädda Barnen Finlands petition om kvalitativt barnskyddsarbete oberoende av sparkrav enligt vilken klientantalet per barnskyddets socialarbetare får vara högst 25. Petitionen är överlämnad till minister Krista Kiuru den 10 september 2021 och undertecknad av 22 114 finländare.

Rädda Barnens valprogram 2019

Inför valet 2019 tog Rädda Barnen på Åland fram ett eget [valprogram](#) i vilket barnskyddet ingick som ett särskilt fokusområde. Vi uppmanade beslutsfattarna att bland annat organisera ett Kommunernas socialtjänst (KST) med tillräckliga resurser. Under den punkten lyfte vi särskilt vikten av **en hållbar arbetssituation med lagstadgat maxantal klienter per socialarbetare** och goda möjligheter till kompetensutveckling för personalen. Vi lyfte också barnskyddets klienters rätt att få sin röst hörd genom ökad delaktighet, genom att barn ges möjlighet att utvärdera insatser och bidra till en barnvänlig utveckling av barnskyddets arbete.

Angående personaldimensioneringen i barnskyddet så nämndes vid den [valfrukost](#) som arrangerades på temat bland annat att det finländska regeringsprogrammet och fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf:s och Institutet för hälsa och välfärds gemensamma rekommendationer. Talentia beskriver personalantalet som rätt dimensionerat när arbetets kvalitativa och kvantitativa målsättningar går att uppnå inom

arbetstid.¹ Talentia rekommenderar två sätt för att fastställa en rimlig arbetsmängd: Dela upp arbetstiden i klientarbete och utvecklingsarbete och/eller sätt en övre gräns för antalet klienter som den anställda ska hinna hjälpa.

Bakgrundsmaterial till ställningstagandet

[Centralförbundet för barnskydd](#) koncentrerar sig i sitt remissvar om ändringar till barnskyddslagen på barnets rätt till ett gott bemötande, omsorg och fostran i vården utom hemmet samt på att förverkligandet av barnets rätt till delaktighet ska stärkas. Centralförbundet lyfter särskilt regeringens strävan efter att genom lagstiftningen trygga att omhändertagna och placerade barns grundrättigheter förverkligas. Att placera ett barn utom hemmet innebär ett omfattande utövande av offentlig makt och därför har samhället ett särskilt stort ansvar i dessa situationer. Organisationen anser att det är viktigt att lagstiftningen säkerställer förutsättningarna för ett arbete som respekterar barnets grundläggande och mänskliga rättigheter för alla placerade barns del.

Det föreslås förändringar i lagstiftningen som är viktiga förtydliganden från barnets perspektiv, men som samtidigt ålägger socialarbetaren ytterligare krav. Centralförbundet lyfter till exempel att socialarbetaren i 30 paragraf åläggs att i barnets klientplan ännu tydligare öppna upp hur barnets hälso- och sjukvård, småbarnspedagogik och grundläggande utbildning ordnas under placeringen. **Då man lägger till och förtydligar ansvaret för den ansvariga socialarbetaren är det också viktigt att uppmärksamma att det är tillräckligt många socialarbetare och en stabil personalsituation (kontinuitet).**

Enligt [utredningen i samband med LAPE-projektet i Finland kring förslag till förbättring av förutsättningarna för och kvaliteten på barnskyddet](#) konstateras att utifrån de diskussioner som förts i arbetsgruppen att **ett rimligt antal klienter per socialarbetare är 25**. Men enligt ansvariga socialrådet Aulikki Kanaanoja är personaldimensionering en operativ uppgift, inte något som bäst fastställs i lagstiftning.² Rapporten poängterar vikten av att noga följa personaldimensioneringen både på kort och lång sikt med tanke på de organisatoriska förändringarna inom socialvården i Finland som är på kommande. Likaså är utvecklingen mot arbete i team sådant som bör följas och beaktas.

Enligt [Finlands senaste kvalitetsrekommendation för barnskyddet](#) ska personalresurserna inom barnskyddet möjliggöra dialog, växelverkan och delaktighet. Rekommendationen är att man i princip i nuläget ska begränsa **klientantalet för enskilda barnskyddsarbetare till 25**, men att man på varje arbetsplats ska utreda vilken mängd personal och tidsmässig insats per klientärende som är lämpliga i barnskyddsarbetet på just den arbetsplatsen, med hänsyn till exempelvis regionala faktorer, innehåll och klienternas servicebehov. Rekommendationen beaktar socialöverrådet Aulikki Kanaanojas utredning om överbelastningen inom barnskyddet.

Dimensioneringen ska förutom det direkta klientarbetet också beakta de processrelaterade uppgifterna som socialarbetarna ansvarar för, såsom utredning av behovet av barnskydd, uppdatering av klientplaner, beredning av brådskande placeringar och ombändertaganden samt övriga uppgifter som hänför sig till barnskyddets myndighetsroll och beslutsfattande³.

¹ <https://www.talentia.fi/sv/om-talentia/talentias-rekommendationer/rekommendationer-for-arbetsdimensioneringen>

² Aulikki Kanaanoja, Kristiina Ruuskanen. Selvityshenkilön ehdotukset lastensuojelun toimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi. Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:4

³ Kvalitetsrekommendation för barnskyddet. Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:2.

I rapport från [Institutet för hälsa och välfärds HuosTa-projekt \(2014–2015\)](#) konstateras att alltmer komplexa och krävande ärenden inom barnskyddsarbetet innebär **att en socialarbetare med hög kvalitet och inom arbetstiden kan hantera max 15 barn om året.**

I rapporten bedöms att det inom det sociala arbetet behövs en riktningssändring. Förändringen av riktningen kräver att klientantalet är rimligt. Krävande barnskyddsarbete som blir mer och mer komplext innebär att en socialarbetare inom arbetstid kan tillhandahålla kvalitetsvård upp till 15 barnfall per år. Enligt studien, tar i genomsnitt cirka 100 timmar att hantera ett barns ärende under året innan placeringen (med hänsyn till att den tid som spenderades inte ansågs tillräcklig!), dvs. nästan tre veckor. När semestern dras av från den årliga arbetstiden uppnås antalet 15 ärenden.

På basen av den diskussion som fördes under workshoparna inom HuosTa-projektet kan konstateras att tröskeln för barn att bli klient inom barnskyddet förefaller att ytterligare ha stigit sedan tjänsterna omorganiserades (år 2015). Det här har å ena sidan inneburit att barnen och familjerna oftast får hjälp efter att deras behov av tjänster utretts. Å andra sidan har det lett till att klienternas behov är alltmer mångbottnade och deras problem mer invecklade. Därmed är det ännu svårare att bemöta deras behov än det var tidigare, före omorganiseringen av tjänsterna. Arbetsbilden för socialarbetare inom barnskyddets öppenvård har blivit ännu mer krävande och arbetet till sin natur alltmer påfrestande⁴.

De socialarbetare som deltog i studien uppgav att arbetet med så gott som vartannat barns ärende (47%) har belastat arbetaren väldigt mycket psykiskt. Socialarbetarna önskar ha tid att vara med barnet och att arbeta med hen. Som det ser ut nu tar den obligatoriska dokumenteringen mycket tid och en arbetsvecka har ett begränsat antal timmar. I praktiken visar det sig att den administrativa tiden ”äter” av tiden med barnet.

Mariehamn 15 september 2021

Lotta Angergård
Vik verksamhetsledare
Rädda Barnen på Åland rf.

⁴ Tarja Heino, Sylvia Hyry, Salla Ikäheimo, Mikko Kuronen ja Rika Rajala. Lasten kodin ulkopuolelle sijoittamisen syyt, taustat, palvelut ja kustannukset. HuosTa-hankkeen (2014–2015) Päätulokset. THL raportti 3/2016.